

PAŃSTWOWE MUZEUM ARCHEOLOGICZNE
w Warszawie



WIADOMOŚCI ARCHEOLOGICZNE

BULLETIN ARCHÉOLOGIQUE POLONAIS

TOM (VOL.) LXII
2011



WARSZAWA 2011 VARSOVIE

**WIADOMOŚCI
ARCHEOLOGICZNE**

TOM LXII

Redaguje zespół / Editorial staff:

dr Jacek Andrzejowski (sekretarz redakcji / managing editor), dr Wojciech Brzeziński (redaktor naczelny / editor in chief),
prof. dr hab. Teresa Dąbrowska (zastępczyni redaktora naczelnego / subeditor), mgr Grażyna Orlińska,
mgr Radosław Prochowicz, mgr Barbara Sałacińska, mgr Andrzej Jacek Tomaszewski, mgr Katarzyna Watemborska

Recenzenci tomu / Peer-reviewed by:

dr Adam Cieśliński, prof. dr hab. Andrzej Kokowski, prof. dr hab. Magdalena Mączyńska,
prof. dr hab. Wojciech Nowakowski, dr Judyta Rodzińska-Nowak, dr Wojciech Wróblewski

Tłumaczenia / Translations:

Anna Kinecka
Jacek Andrzejowski
Jan Schuster

Skład i łamanie / Layout:

JRJ

Rycina na okładce: zapinka typu Zachow z Pręgowa Dolnego. Rys. L. Kobylińska

Cover picture: brooch type Zachow from Pręgowo Dolne. Drawn by L. Kobylińska

© Państwowe Muzeum Archeologiczne w Warszawie, 2011

© Autorzy, 2011

Państwowe Muzeum Archeologiczne jest instytucją
finansowaną ze środków
Samorządu Województwa Mazowieckiego



Sprzedaż detaliczna publikacji Państwowego Muzeum Archeologicznego, w tym egzemplarzy archiwalnych, prowadzona jest w salach wystawowych muzeum, ul. Długa 52 (Arsenał), 00-241 Warszawa. Płatność gotówką; wystawiamy rachunki i faktury. Ponadto nasze książki i czasopisma można zamawiać w PMA, tel. +48 (22) 5044 872 i 5044 873 lub pod adresem internetowym wydawnictwapma@pma.pl

Cennik wydawnictw, wykaz publikacji i pełen spis zawartości czasopism PMA: <http://www.pma.pl/wydawnictwa>

Price list, list of PMA publications and contents of PMA periodicals: <http://www.pma.pl/wydawnictwa>

Adres redakcji / Editorial office:

Państwowe Muzeum Archeologiczne
ul. Długa 52 (Arsenał), 00-241 Warszawa
tel.: +48 (22) 5044 841, +48 (22) 5044 813; fax: +48 (22) 831 51 95; e-mail: j.andrzejowski@pma.pl

WIADOMOŚCI ARCHEOLOGICZNE

Tom (Vol.) LXII

SPIS TREŚCI

Contents

ROZPRAWY

- Renata Madyda-Legutko, Judyta Rodzińska-Nowak, Joanna Zagórska-Telega, Uwagi o chronologii i rozwoju przestrzennym cmentarzyska kultury przeworskiej w Opatowie, stan. 1, woj. śląskie 3
On the Chronology and Spatial Development of the Przeworsk Culture Cemetery at Opatów, site 1, Silesian Voiv.

MISCELLANEA

- Jacek Andrzejowski, Tomasz Rakowski, Katarzyna Watemborska, Grób z ostrogami z nekropoli kultury wielbarskiej w Jartyporach nad Liwcem 49
An Exceptional Grave with Spurs in the Cemetery of Wielbark Culture at Jartypory on the Liwiec River
- Jan Schuster, Przekłuwacze typu Dresden-Dobritz / Żerniki Wielkie. Uwagi na temat narzędzi z późnego okresu rzymskiego i wczesnej fazy okresu wędrówek ludów 65
Ahlen vom Typ Dresden-Dobritz / Żerniki Wielkie.
Zu Geräten der späten römischen Kaiserzeit und der frühen Völkerwanderungszeit
Auls Type Dresden-Dobritz / Żerniki Wielkie.
Some Remarks on Implements from the Late Roman and Early Migration Period

MATERIAŁY

- Piotr Iwanicki, Cmentarzysko kultury przeworskiej w miejscowości Całowanie, gm. Karczew, woj. mazowieckie, st. XXVI 83
A Cemetery of Przeworsk Culture at Całowanie, comm. Karczew, Mazowieckie Voiv., Site XXVI
- Agata Wiśniewska, Materiały z cmentarzyska w Leśniewie, pow. kętrzyński (dawne *Fürstenau, Kr. Rastenburg*) 119
The Archaeological Record from the Cemetery at Leśniewo, Distr. Kętrzyn (Former *Fürstenau, Kr. Rastenburg*)
- Marcin Woźniak, Cmentarzysko kultury wielbarskiej w KozłóWKu, pow. nidzicki (d. *Klein Koslau, Kreis Neidenburg*) w świetle publikacji i materiałów archiwalnych 169
The Wielbark Culture Cemetery at KozłóWko, Distr. Nidzica (Former *Klein Koslau, Kreis Neidenburg*)
Reconstructed from Publication and Archival Records
- Rozalia Tybulewicz, A Hoard from the Migration Period from Karlino (North-Western Poland) 209
Skarb z okresu wędrówek ludów z Karlina, pow. białogardzki

ODKRYCIA

- Łukasz Karczmarek, Sztylet brązowy z południowego Mazowsza 227
A Bronze Dagger from Southern Mazowsze
- Grażyna Orlińska, Brązowa bransoleta z Jadwisina, pow. legionowski 230
A Bronze Bracelet from Jadwisin, Distr. Legionowo

Anna Drzewicz, Grób klozowy z Sinołęki, pow. miński A Cloche Grave from Sinołęka, Distr. Mińsk Mazowiecki	232
Radosław Prochowicz, Zapinka typu Zachow z Pręgowa Dolnego w powiecie gdańskim Fibula Type Zachow from Pręgowo Dolne, Distr. Gdańsk	237
Wawrzyniec Orliński, Okucie rogu do picia zakończone głową byka z cmentarzyska kultury przeworskiej w Legionowie, pow. loco Drinking Horn Terminal with Bull's Head from the Cemetery of Przeworsk Culture at Legionowo, Distr. loco	241
Katarzyna Wątemborska, Zabytki z cmentarzyska kultury przeworskiej z miejscowości Mieczki-Poziemaki, pow. ostrołęcki A Cemetery of Przeworsk Culture at Mieczki-Poziemaki in Northern Mazowsze	243
Agnieszka Urbaniak, Ireneusz Jakubczyk, Ciałopalny grób ze stanowiska 9 w Tomaszowie Mazowieckim-Brzustówce A Cremation Grave from Tomaszów Mazowiecki-Brzustówka, Site 9	246
Ewa i Andrzej Kokoścycy, Kościana rękojeść nahajki z okolic Grabowca, w pow. hrubieszowskim Bone Handle of a Knout from the Area near Grabowiec, Distr. Hrubieszów	252
WYKAZ SKRÓTÓW / ABBREVIATIONS	255

Andrzejowski, J.

- 1991 *Okucia rogów do picia z młodszego okresu przedrzymskiego i okresu wpływów rzymskich w Europie Środkowej i Północnej (próba klasyfikacji i analizy chronologiczno-terytorialnej)*, MSiW VI, s. 7–113.
- 2009 *Nekropola w Modle a późna faza kultury przeworskiej na północnym Mazowszu*, m-pis rozprawy doktorskiej w Instytucie Archeologii Uniwersytetu Warszawskiego.

Andrzejowski, J., Cieśliński, A.

- 2007 *Germanie i Bałtowie u schyłku starożytności. Przyjazne związki czy wrogie sąsiedztwo?*, [w:] A. Bitner-Wróblewska (red.), *Kultura bogaczewska w 20 lat później. Materiały z konferencji. Warszawa, 26–27 marca 2003*, Seminarium Bałtyjskie I, Warszawa, s. 279–319.

Dąbrowska, T.

- 1997 *Kamieńczyk. Ein Gräberfeld der Przeworsk-Kultur in Ostmasowien*, Monumenta Archaeologica Barbarica IV, Kraków.

Grzymkowski A.

- 1996 *Ziemia Zawkrzeńska w pierwszych wiekach naszej ery*, [w:] *Studia i Materiały do Dziejów Ziemi Zawkrzeńskiej II*, Mława, s. 152–208.

Pawlak, E.

- 2008 *Cmentarzisko ludności kultury przeworskiej w Osieku, pow. Jarocin*, [w:] H. Machajewski (red.), *Wielkopolska w dziejach. Archeologia o regionie*, Poznań, s. 207–213.

DRINKING HORN TERMINAL WITH BULL'S HEAD
FROM THE CEMETERY OF PRZEWORSK CULTURE
AT LEGIONOWO, DISTR. LOCO

SUMMARY

The bronze bull's head drinking-horn terminal is a stray find from the cemetery of Przeworsk Culture recently identified at Legionowo (eastern Mazowsze). The realistically rendered head is set on a round-sectioned socket fitted with two pairs of symmetrically spaced circumferential ribs and a single rib near its edge. One horn is now broken, the left eye retains inlay of blue glass (?).

Similar terminals are classified to group E of J. Andrzejowski (1991, p. 36–38, fig. 7), dated broadly to the close of the Late Pre-Roman Period, as far as phase C of the Late Roman Period. The specimen from Legionowo would be the easternmost find of a group E terminal. The plastic modelling of the socket, reminiscent of segmented sockets of group A terminals, dates this specimen to the Late Pre-Roman Period. This agrees with the dating of most of the graves discovered so far in the cemetery at Legionowo.

tłum. A. Kinecka

ZABYTKI Z CMENTARZYSKA
KULTURY PRZEWORSKIEJ Z MIEJSCOWOŚCI
MIECZKI-POZIEMAKI, POW. OSTROŁĘCKI

W zbiorach Działu Epoki Żelaza Państwowego Muzeum Archeologicznego w Warszawie (PMA/IV/6550) znajduje się kilka zabytków pochodzących ze zniszczonego cmentarzyska kultury przeworskiej z miejscowości Mieczki-Poziełaki, gm. Troszyn, pow. ostrołęcki: duże dwustożkowate naczynie gliniane, najprawdopodobniej popielnica, wraz z przepalonymi kośćmi ludzkimi¹, małe naczynko gliniane, cztery przęśliki i fragment grzebienia z poroża. Przedmioty te, odkryte na głębokości około 1,20–1,30 m podczas kopania piasku w ówczesnej piaskowni gromadzkiej zwanej „Żal”, przekazał do PMA 7 lipca 1969 roku uczeń Arkadiusz Piotrowski. Krótka wzmianka o znalezisku pojawiła się w katalogu Pogotowia Archeologicznego (J. Głosik 1975, s. 443).

W sierpniu tego samego roku na stanowisku w Mieczkach odbyły się tygodniowe ratownicze badania wykopaliskowe², którymi kierowała dr Alina Kietlińska, ówczesna kierowniczka Działu Epoki Żelaza PMA. Jedyną zachowaną dokumentacją z tych badań są trzy barwne rysunki profili, prawdopodobnie ścian piaskowni³, brak natomiast danych, które pozwalałyby dokładnie zlokalizować stanowisko. Pozyskany podczas prac terenowych materiał zabytkowy stanowią 134 fragmenty ceramiki nowożytniej (PMA/VI/7210), zebrane z powierzchni pól wokół stanowiska, z dołów do przechowywania ziemniaków a także z warstwy kulturowej zadokumentowanej na rysunku profilu W-O. Siedem bardzo drobnych fragmentów ceramiki, które można ogólnie datować na okres rzymski, i cztery ułamki przepalonych kości z Mieczków-Poziełaków znajdują się też w zbiorach Muzeum Starożytnego Hutnictwa Mazowieckiego w Pruszkowie⁴.

W maju 2007 roku przeprowadziłam w Mieczkach-Poziełakach prospekcję terenową, podczas której ustaliłam, że stanowisko leży na południowym krańcu wsi, po wschodniej stronie

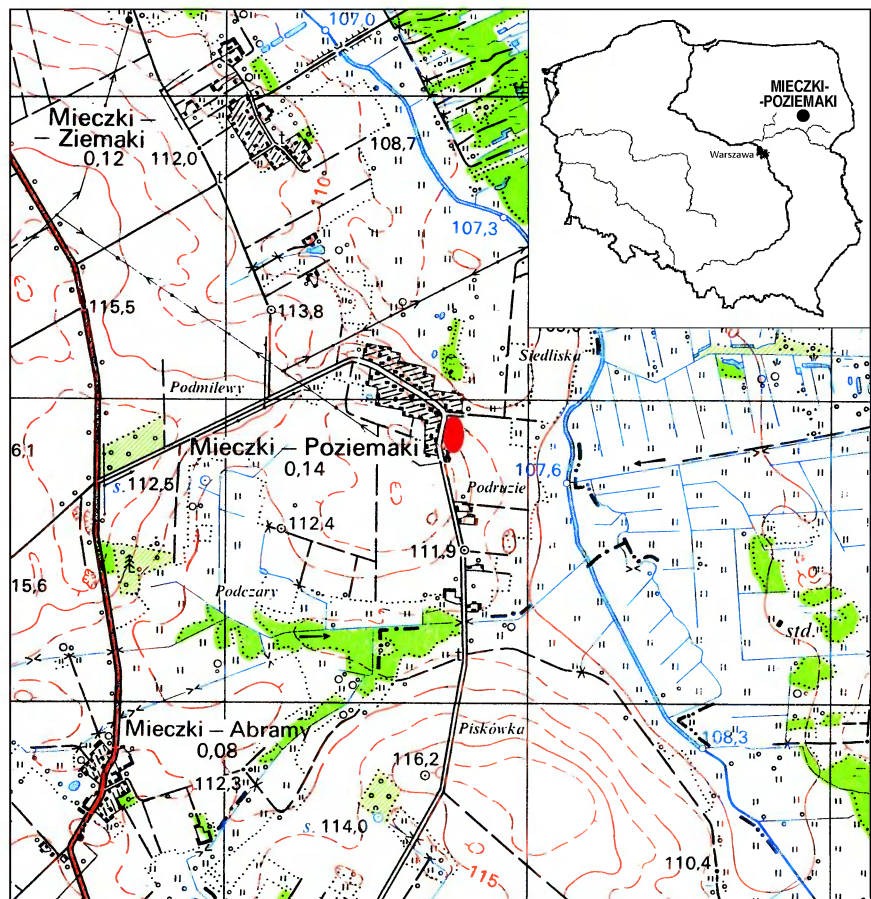
¹ Kości osoby dorosłej, przypuszczalnie płci żeńskiej. Analizę wykonał dr Łukasz Maurycy Stanaszek z Państwowego Muzeum Archeologicznego w Warszawie.

² Prawdopodobnie ze względu na zaawansowane prace przy budowie drogi i trudności ze znalezieniem pracowników nie odbyły się tam systematyczne prace wykopaliskowe. Za informacje dotyczące tego stanowiska i prowadzonych na nim badań dziękuję Pani prof. Teresie Dąbrowskiej.

³ *Profil N-S zarys warstw* w skali 1:100, *profil W-O* w skali 1:20, *ściana N-S* w skali 1:10. Dokumentacja nie zawiera podpisu autora rysunków i dat dziennych. O tym, że prace prowadzono około 23–27 sierpnia świadczą metryczki załączone do ceramiki, podpisane przez Martę Niklewicz (później Bocian), podówczas pracowniczkę Działu Inwentaryzacji PMA, uczestniczącą w badaniach w Mieczkach-Poziełakach.

⁴ Materiały opisane są jako znaleziska luźne ze ściany wykopu i powierzchni pola przy wykopie i opatrzone datą 12 lipca 1969 roku. Podpis autora notatki jest nieczytelny, najpewniej jednak są one śladem wizytacji konserwatorskiej, będącej wynikiem zgłoszenia znaleziska do PMA.

Ryc. 1. Mieczki - Poziemaki, pow. Ostrołęka. Lokalizacja cmentarzyska kultury przeworskiej
 Fig. 1. Mieczki - Poziemaki, distr. Ostrołęka. Location of the cemetery of Przeworsk Culture



drogi. Relacja mieszkańca wsi Romualda Piotrowskiego⁵ potwierdziła, iż cmentarzysko odkryto podczas wybierania piasku do budowy drogi. W miejscu tym znajduje się obecnie około półmetrowe zagłębienie terenu a samo cmentarzysko zostało już prawdopodobnie całkowicie zniszczone. Mieszkańcy wsi niegdyś wykorzystywali ten teren do składowania ziemniaków. Prawdopodobnie odkrywali wówczas urny z przepalonymi kośćmi, co spowodowało nazywanie go „Żalem”.

Niestety, nie można jednoznacznie stwierdzić, czy materiał zabytkowy odkryty w piaskownicy w Mieczkach-Poziemakach, znajdujący się obecnie w PMA, pochodzi z jednego, czy z kilku grobów, należy go zatem traktować jako zbiór luźny. Jego zawartość stanowią:

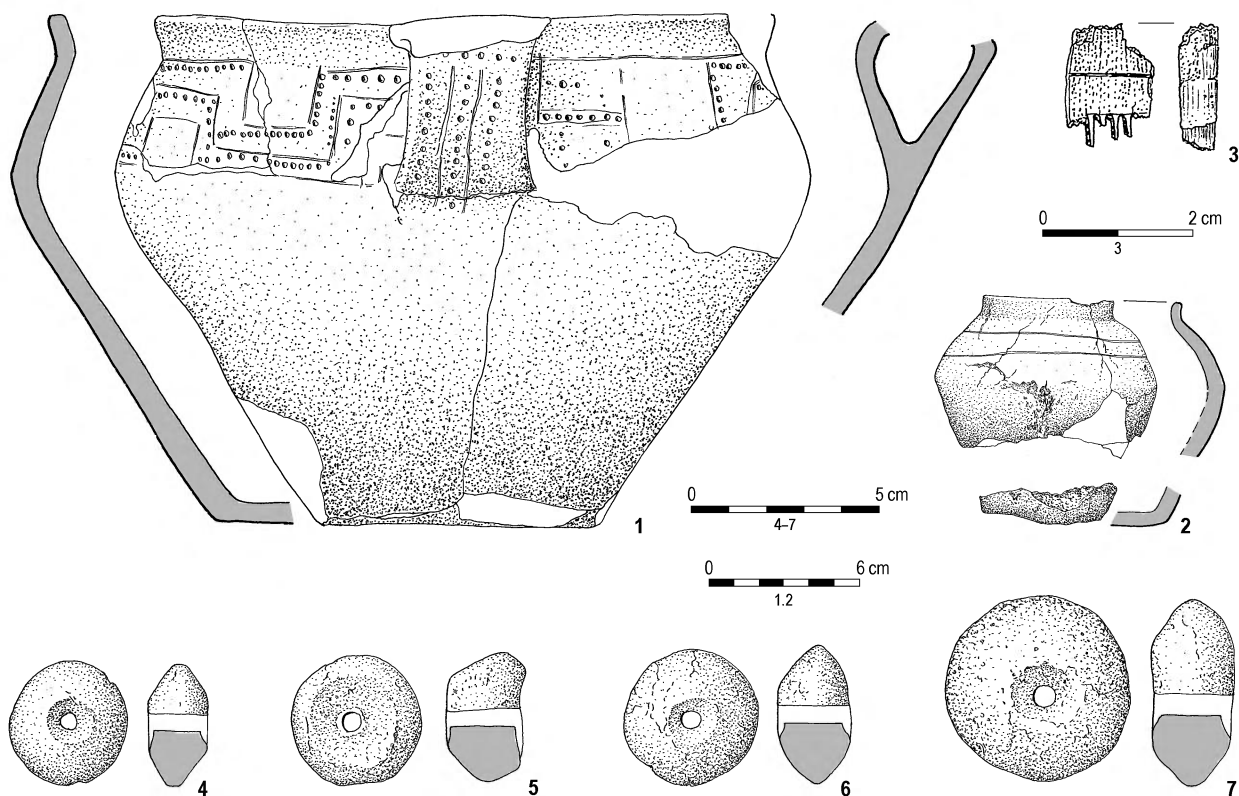
1. Popielnica – naczynie wazowate, ostro profilowane, o krawędzi wylewu niepogrubionej, prostej, lekko wychylonej. Jedno fragmentarycznie zachowane taśmowate ucho osadzone między krawędzią wylewu a największą wydatością brzuśca, zdobione trzema rzędami pionowych dołków oddzielonych dwiema liniami rytymi, w górnej części na zagięciu ucha linią poziomych nakłuć, od dołu ograniczoną linią rytą. Na barkach naczynia ornament strefowy. Zachowane dwie części tego ornamentu, rozdzielone uchem: pierwsza w postaci wielokrotnego meandra blankowego z linii rytych i, miejscami, rzędów nakłuć, druga zaś nieokreślonych pól utworzonych przez linie

ryte i rzędy nakłuć. Powierzchnia zewnętrzna czarna, gładzona. Domieszka drobno- i średnioziarnistego tłucznia. Wys. 20–20,5 cm, średn. wylewu około 24,5 cm, średn. dna 11 cm.
2. Małe naczynko dwustożkowate, lekko przepalone i zdeformowane. Na górnej części brzuśca dwie równoległe linie ryte. Powierzchnia jasnobeżowa, gładka, nierówna i spękana, w przełomie barwa czarna. Domieszka drobnoziarnistego tłucznia. Wys. 9 cm, średn. wylewu 5,3 cm, średn. dna 5 cm.
3. Fragment jednoczęściowego grzebienia z poroża, obustronnie zdobionego poziomą bruzdą. Zachowana dług. 1,5 cm, wys. 1,8 cm. Sześć drobnych ułamków tego grzebienia.
4. Cztery przeszliki gliniane⁶: a. Dwustożkowaty, powierzchnia przepalona, ciemnobeżowa. Średn. 4,9 cm, wys. 2,1 cm; b. Dwustożkowaty, powierzchnia mocno spękana, szara. Śred. 3,5 cm, wys. 1,8 cm. c. Dwustożkowaty, powierzchnia gładka, szara. Średn. 3,3 cm, wys. 1,5 cm; d. Miseczkowaty, powierzchnia łuszcząca się, przepalona, szaro ceglasta. Średn. 3,4 cm, wys. 1,9 cm.

Czarne naczynia z wysoko umieszczonym, dwustożkowatym lub łagodnie zaokrąglonym załomem brzuśca i lekko wychylonym wylewem, określane w literaturze mianem naczyń wazowatych, na cmentarzyskach kultury przeworskiej powszechnie występują w okresie wpływów rzymskich (K. Godłowski 1977, s. 137–138). Opisane wyżej naczynie z Mieczków-Pozie-

⁵ Romuald Piotrowski, stryj Arkadiusza Piotrowskiego, mieszkający naprzeciw stanowiska, gościł w 1969 roku ekipę PMA prowadzącą w Mieczkach-Poziemakach badania ratownicze.

⁶ W zbiorach PMA pod nr inw. IV/6550 znajdują się cztery przeszliki, natomiast J. Głosiński (1975, s. 423) wymienia tylko trzy – rozbieżności tej nie można obecnie wyjaśnić.



Ryc. 2. Mieczki - Poziemaki, pow. Ostrołęka. Zabytki z cmentarzyska. 1, 2, 4 – glina, 3 – poroże. Rys. B. Karch (wg K. Watemborskiej)
 Fig. 2. Mieczki - Poziemaki, distr. Ostrołęka. Finds from the cemetery. 1, 2, 4 – clay, 3 – antler. Drawn by B. Karch (after K. Watemborska)

maków ma zachowane tylko jedno ucho, ale jego strefowy ornament sugeruje, że pierwotnie była to waza trójjucha. Naczynia takie, używane najczęściej jako popielnice, są stosunkowo liczne we wschodniej strefie kultury przeworskiej w fazie B₂ (T. Dąbrowska 1996, s. 112; J. Andrzejowski 2001, s. 79–82, ryc. 22). Najdalej na północ wysuniętym cmentarzyskiem z tego rodzaju naczyniem jest Sławka Wielka, pow. nidzicki, na północnym wschodzie właśnie nekropola w Mieczkach-Pozieமாகach, natomiast na południu naczynia takie znane są z Kopek, pow. niski, i z Gaci, pow. przeworski.

Drugie naczynie ze stanowiska w Mieczkach-Pozieமாகach – małe, ostroprofilowane, z cylindrycznie ukształtowanym wylewem i największą wydętością brzuśca w $\frac{2}{3}$ wysokości – jest dość nietypowe. Najbliższą analogią jest egzemplarz z grobu 113 z Nadkole, pow. węgrowski, stan. 2, zaliczany do typu IIF2 – bezuchych dwustożkowatych waz z największą wydętością powyżej połowy wysokości naczynia (J. Andrzejowski 1998, s. 52, tabl. LXVII/113:5); niemal identyczną formę ma także naczynie z grobu 126, które jest miniaturą typu IIF2 (J. Andrzejowski 1998, s. 46–47, tabl. LXVII/126:3). Oba zabytki pochodzą z zespołów datowanych na fazę B₂. Nawiązuje do nich naczynie z grobu 14 w Kołaczcu, pow. miński, stan. 2 (T. Dąbrowska 2002, s. 223, tabl. V/14:2). W obiekcie tym, zniszczonym przez wkop współczesny, znaleziono przemieszane materiały z faz A₂ i B₂. Kolejnym egzemplarzem podobnym do opisywanego jest naczynie z z Leman, pow. pułtuski⁷, z niedatowanego

bliziej grobu 91. Wydaje się, że na podstawie analogii z cmentarzyska w Nadkole miniaturowe naczynko z Mieczków-Pozieமாகów można wiązać z fazą B₂.

Fragment grzebienia jednoczęściowego należy do typu AI wg S. Thomas (1960, s. 56–57). Grzebienie takie stosunkowo licznie występują w kulturze przeworskiej i na obszarze nadłabskim w fazie B₂ i w początkach późnego okresu rzymskiego. W zestawie zabytków z Mieczków-Pozieமாகów znajdują się też cztery gliniane przęśliki: trzy o dwustożkowatym profilu i wklęsłych biegunach oraz jeden miseczkowaty. Są to formy powszechnie spotykane przez cały okres wpływów rzymskich i nie wnoszą nic do analizy chronologicznej.

Cmentarzysko w Mieczkach-Pozieமாகach, położone po zachodniej stronie rzeki Ruż, znajduje się na północno-wschodnim pograniczu tzw. skupiska ostrołęckiego kultury przeworskiej (por. J. Okulicz 1970, s. 425). W okresie wpływów rzymskich w skupisku tym, uformowanym w fazie A₂ młodszego okresu przedrzymskiego, nastąpił wyraźny wzrost liczby punktów osadniczych, podobnie jak w całej strefie wschodnioprzeworskiej (por. K. Godłowski 1985, s. 62–65; T. Dąbrowska, T. Liana 1986, mapy 2, 3; J. Andrzejowski 1997, s. 118–120). Na podstawie nikłej bazy źródłowej trudno scharakteryzować stanowisko w Mieczkach-Pozieமாகach, wydaje się jednak, że była to nekropola typowa dla wschodniej strefy kultury przeworskiej.

Stan wiedzy na temat rozwoju osadnictwa wschodnioprzeworskiego, a zwłaszcza jego rejonów pogranicznych, jest wciąż niewystarczający. Żadne ze stanowisk nie zostało przebadane w całości; większość materiałów, na jakich możemy się opierać, pochodzi z odkryć przypadkowych i badań powierzchniowych

⁷ Dziękuję Panu dr. Jackowi Andrzejowskiemu za udostępnienie kartoteki materiałów z Leman.

(zob. J. Andrzejowski 1997, s. 117–120). W tej sytuacji każde, nawet tak szcążkowe znaleziska jak materiały z Mieczków-Poziemaków, stanowią istotny przyczynek do studiów nad osadnictwem z okresu rzymskiego na terenie północno-wschodniego Mazowsza.

Mgr Katarzyna Watemborska
Państwowe Muzeum Archeologiczne w Warszawie
ul. Długa 52 «Arsenał»
PL 00-241 Warszawa
k.watemborska@gmail.com

LITERATURA

Andrzejowski, J.

- 1997 *Cmentarzysko kultury przeworskiej w Todzi, gm. Kadzidło, województwo ostrołęckie, stan. 2, WA LIII/2 (1993–1994), s. 101–126.*
- 1998 *Nadkole 2. A Cemetery of the Przeworsk Culture in Eastern Poland, Monumenta Archaeologica Barbarica V, Kraków.*
- 2001 *Wschodnia strefa kultury przeworskiej – próba definicji, WA LIV (1995–1998), s. 59–87.*

Dąbrowska, T.

- 1996 *Uwagi o ornamentyce ceramiki przeworskiej z wczesnego okresu wpływów rzymskich, [w:] A. Kokowski (red.), Studia Gothica I, Lublin, s. 111–120.*
- 2002 *Cmentarzysko kultury przeworskiej w Kołaczku, stan. 2, gm. Mrozy, pow. Mińsk Mazowiecki, woj. mazowieckie, [w:] J. Andrzejowski et alii (red.), Varia Barbarica Zenoni Woźniak ab amicis dicata, Monumenta Archaeologica Barbarica, Series Gemina I, Warszawa-Lublin, s. 219–262.*

Dąbrowska, T., Liana, T.

- 1986 *Stan i potrzeby badań nad młodszym okresem przedrzymskim i okresem wpływów rzymskich na Mazowszu, [w:] Stan i potrzeby badań nad młodszym okresem przedrzymskim i okresem wpływów rzymskich w Polsce. Materiały z konferencji, Kraków, 14–16 listopad 1984, Kraków, s. 147–166.*

Głosik, J.

- 1975 *Katalog materiałów wykopaliskowych Pogotowia Archeologicznego za lata 1963–1970, MSiW III, s. 423–469.*

Godłowski, K.

- 1977 *Materiały do poznania kultury przeworskiej na Górnym Śląsku (część II), MSiW IV, s. 7–237.*
- 1985 *Przemiany kulturowe i osadnicze w południowej i środkowej Polsce w młodszym okresie przedrzymskim i okresie rzymskim, Wrocław.*

Okulicz, J.

- 1970 *Studia nad przemianami kulturowymi i osadniczymi w okresie rzymskim na Pomorzu Wschodnim, Mazowszu i Podlasiu, APolski XV/2, s. 419–491.*

Thomas, S.

- 1960 *Studien zu den germanischen Kämmen der römischen Kaiserzeit, AFB 8, s. 56–57.*

A CEMETERY OF PRZEWORSK CULTURE AT MIECZKI-POZIEMAKI IN NORTHERN MAZOWSZE

SUMMARY

In July 1969 an inhabitant of the village Mieczki-Poziemaki submitted to the State Archaeological Museum a group of objects evidently originating from a lost cemetery of Przeworsk Culture: a pottery vessel with a smooth black surface, presumably a cinerary urn, with some cremated human bone, a smaller pottery vessel, four clay spindle-whorls, and fragments of a bone comb (PMA/IV/6550). Apparently, these objects had been discovered at a depth of 1.25 m, in a sand quarry known locally as *Żal* ('Sorrow'), in the village Mieczki-Poziemaki, distr. Ostrołęka. A rescue excavation made that same year by Dr Alina Kietlińska of the State Archaeological Museum failed to identify any other archaeological features. The site of the cemetery as confirmed by a field survey made in May 2007 was on the southern margin of the village, to the east of the village road (Fig. 1), an area of a 50 cm deep pit, which suggested that the grave-field had been completely destroyed.

The larger vessel is a biconical vase with three handles (Fig. 2:1) – a form used quite commonly in Przeworsk Culture during phase B₂ for cinerary urns (T. Dąbrowska 1996, p. 111–120). Vessels of this description, with a rich ornamented upper body, sometimes of several different motifs, are characteristic for the eastern zone of Przeworsk Culture. The smaller uncharacteristic vessel with an angular shoulder (Fig. 2:2) finds analogies in cemeteries at Nadkole 2, distr. Węgrów (J. Andrzejowski 1998, p. 52, pl. LXVII/113:5), and at Kołacz 2, distr. Mińsk Mazowiecki (T. Dąbrowska 2002, p. 223, pl. V/14:2), where these forms are assigned to phase B₂. The comb fragment (Fig. 2:3) correspond to type AI of S. Thomas (1960, p. 56–57), commonly encountered on Przeworsk Culture territory and on the Elbe R. during phase B₂ and at the onset of the Late Roman Period. The clay spindle-whorls (Fig. 2:4–7) are longlived forms recorded often in sites of Przeworsk Culture of the Roman Period.

It seems that the cemetery at Mieczki-Poziemaki was a burial ground typical for the eastern zone of the Przeworsk Culture. Despite the small number of finds now at hand Mieczki-Poziemaki is an important site on the archaeological map of Przeworsk Culture settlement on the border zone of Early Roman Period Przeworsk settlement in north-eastern Mazowsze.

titum. A. Kinecka

Agnieszka Urbaniak, Ireneusz Jakubczyk

CIAŁOPALNY GRÓB ZE STANOWISKA 9 W TOMASZOWIE MAZOWIECKIM-BRZUSTÓWCE

We wrześniu 2010 roku do Katedry Epoki Brązu i Żelaza Instytutu Archeologii Uniwersytetu Łódzkiego trafiły zabytki kultury przeworskiej¹ odkryte przez poszukiwaczy pozostałości

¹ Autorzy tekstu składają podziękowania Panu dr. Mateuszowi Boguckiemu, który pośredniczył w przekazaniu materiałów do Katedry Epoki Brązu i Żelaza Instytutu Archeologii Uniwersytetu Łódzkiego.

WYKAZ SKRÓTÓW TYTUŁÓW CZASOPISM I WYDAWNICTW WIELOTOMOWYCH

ABBREVIATIONS OF PERIODICALS' AND SERIAL PUBLICATIONS' TITLES

AAC	– „Acta Archaeologica Carpathica”, Kraków
AAHung.	– „Acta Archaeologica Academiae Scientiarum Hungaricae”, Budapest
AFB	– „Arbeits- und Forschungsberichte zur sächsischen Bodendenkmalpflege”, Berlin (Stuttgart)
Amtl. Ber.	– „Amtlicher Bericht über die Verwaltung der naturgeschichtlichen, vorgeschichtlichen und volkskundlichen Sammlungen des Westpreußischen Provinzial-Museums für das Jahr ...”, Danzig
APolski	– „Archeologia Polski”, Warszawa
APS	– „Archeologia Polski Środkowowschodniej”, Lublin (wcześniej: Lublin-Chełm-Zamość)
AR	– „Archeologické rozhledy”, Praha
B.A.R. Int. Series	– British Archaeological Reports, International Series, Oxford
BerRGK	– „Bericht der Römisch-Germanischen Kommission”, Frankfurt a.M.-Berlin
BJahr.	– „Bonner Jahrbücher”, Köln/Bonn
BMJ	– „Bodendenkmalpflege in Mecklenburg-Vorpommern”, Lübstorf (wcześniej: „Bodendenkmalpflege in Mecklenburg. Jahrbuch ...”, Schwerin/Rostock/Berlin)
CRFB	– Corpus der römischen Funde im europäischen Barbaricum
FAP	– „Fontes Archaeologici Posnanienses” (wcześniej: „Fontes Praehistorici”), Poznań
Inf.Arch.	– „Informator Archeologiczny. Badania rok ...”, Warszawa
InvArch.	– „Inventaria Archaeologica, Pologne”, Warszawa-Łódź
JmV	– „Jahresschrift für mitteldeutsche Vorgeschichte”, Halle/Saale
JRGZM	– „Jahrbuch des Römisch-Germanischen Zentralmuseums Mainz”, Mainz
KHKM	– „Kwartalnik Historii Kultury Materialnej”, Warszawa
KSIA	– Kratkie soobšeniâ Instituta arheologii Akademii nauk SSSR (Краткие сообщения Института археологии Академии наук СССР), Moskva
MIA	– Materialy i issledovaniâ po arheologii SSSR (Материалы и исследования по археологии СССР), Moskva
MatArch.	– „Materiały Archeologiczne”, Kraków
MS	– „Materiały Starożytne”, Warszawa
MSiW	– „Materiały Starożytne i Wczesnośredniowieczne”, Warszawa
MSROA	– „Materiały i Sprawozdania Rzeszowskiego Ośrodka Archeologicznego”, Rzeszów-Krosno-Sandomierz-Tarnów (-Przemysł/Tarnobrzeg)
MZP	– „Materiały Zachodniopomorskie”, Szczecin
PA	– „Památky archeologické” (wcześniej: „Památky archeologické a místopisné”), Praha
PArch.	– „Przegląd Archeologiczny”, Poznań
PMMAE	– „Prace i Materiały Muzeum Archeologicznego i Etnograficznego w Łodzi. Seria Archeologiczna”, Łódź
PomAnt	– „Pomorania Antiqua”, Gdańsk
Prahistoria ziem polskich	– <i>Prahistoria ziem polskich</i> , tom I: <i>Paleolit i mezolit</i> (red. W. Chmielewski, W. Hensel), Wrocław-Warszawa-Kraków-Gdańsk 1975; tom II: <i>Neolit</i> (red. W. Hensel, T. Wiślański), Wrocław-Warszawa-Kraków-Gdańsk 1979; tom III: <i>Wczesna epoka brązu</i> (red. A. Gardawski, J. Kowalczyk), Wrocław-Warszawa-Kraków-Gdańsk 1978; tom IV: <i>Od środkowej epoki brązu do środkowego okresu lateńskiego</i> (red. J. Dąbrowski, Z. Rajewski), Wrocław-Warszawa-Kraków-Gdańsk 1979; tom V: <i>Późny okres lateński i okres rzymski</i> (red. J. Wielowiejski), Wrocław-Warszawa-Kraków-Gdańsk 1981
Prussia	– „Sitzungsberichte der Altertumsgesellschaft Prussia” (później: „Prussia. Zeitschrift für Heimatkunde”), Königsberg i.Pr.
PZ	– „Praehistorische Zeitschrift”, Berlin-New York
RArch.	– „Recherches Archéologiques”, Kraków
RB	– „Rocznik Białostocki”, Białystok
RO	– „Rocznik Olsztyński”, Olsztyn
SJahr.	– „Saalburg Jahrbuch”, Berlin-New York
SlA	– „Slovenská archeológia”, Bratislava
SovArch	– „Sovetskaâ Arheologia” (Советская археология), Moskva
SprArch.	– „Sprawozdania Archeologiczne”, Kraków
SprPMA	– „Sprawozdania P.M.A.”, Warszawa
WA	– „Wiadomości Archeologiczne”, Warszawa
ZNUJ	– „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego”, Kraków
ZOW	– „Z otchłani wieków”, Warszawa

Państwowe Muzeum Archeologiczne. Warszawa 2011. Wydanie I. Nakład 500 egz.
Druk i oprawa: DRUKARNIA Janusz Bieszczad, ul. Moszczenicka 2, 03-660 Warszawa